

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Samba'ta. — Pretulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr., pe trei luni 1 flor., 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei) si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti.

Despre antái'a educatiune a copilului.

Antái'a educatiune are se stea din însuflarea de semtieminte bune, séu mai multu din aceea: cá copilulu se fia incungiuratu de lucruri ce facu in elu inti-pariri bune si placute, intre cari interiorulu lui se se póta desvóltá incetisioru, si cu catu copilulu e mai tineru si mai fragedu, cu atát'a are d'a se influintiá mai multu asupra-i din partea simtiului: caci ánim'a séu naturalulu omului este momentul celu mai importantu in ari'a educatiunei. D'aici vine ca se prefera acea educatiune, care nu atátu fávoréza mintiá si polimatiei multei sciintie), catu se staruesce a cuprinde singurati-cele radie ce esu din ánim'a, din natur'a omului. Caci din inchinatiuni si simtieminte insufletite de amóre si amicitate, resare si se nobiléza caracterulu si dis-pusetiunea omului; éra din contra vedemu ca si pre-lánga cea mai agera minte póte stá reutatiunea cea mai intricatiata, dupa cum din destulu ne invétia espe-rinti'a! Cele mai bune si mai scumpe ale omului sunt: puterea, sémimentulu si voi'a. A desvóltá si desfasiurá puterea, a insufletí ánim'a si a des-ceptá si intari voi'a este desvóltarea cea mai perfecta a unanitati, este calea unica, cea mai sigura si mai naturala la educatiunea spre spontaneitate — scopulu finalu a tóta educatiunea.

Dupa-ce tient'a unei calatorii ne e bine cunoscuta, dupace aceea e depinsa inaintea ochiloru nostri, spiri-tuali cu trasuri si colori marétié, insufletitóre: capatamu indemnu si voia de a porni spre aceea si intrebamu mai d'aprópe dupa punctulu de manecare si mai departe dupa insasi calea si midilócele de cari e conditionata o ca-latoria norocósa, fericita.

I e a n P a u l u respnnde: »Educatiunea copilu-lui are se încépa cu típetulu celu d'antáiu álu lui!»

— Insa, in adevéru, e pré tardiu a cugetá la edu-catiunea unui copilu numai atunci, candu elu a venitu pe lume. Educatiunea adevérata incepe mai din timpu, si adica atunci candu s'a conceputu cugetulu in mintea nóstra: ca are mai tardiu se se nasca unu atare, si parintele inca din timpulu ingrecaturei trebue a-si des-vóltá totu mai multu ide'a de educatiune. Educatiunea copilului incepe asiadar' din momentulu, in care s'a conceputu in pántecele mamei si decandu a inceputu a lui estintia adevérata, reala, materiala. Cu catu dupa aceea embriulu se desvóltá — dupa legile naturii — din ce in ce mai multu, cu atát'a si cerintiele educatiunei sunt totu mai multe si mai mari, cu atát'a se cere mai multa grige dela tata si mama pentru fetulu loru, si mai vertosu dela mama, in a carei ánim'a iubitóre Dumnedicu a pusu directu implinirea datorintielóru a-cestui periodu.

O multiamita trebue se petrunda atunci ánim'a bi-necuventatei. Cugete inalte se cuprinda sufletulu ei. De esemplu, mam'a in timpulu starii sale binecuventate (a ingrecarei), are se cugete: sub inim'a mea nutrescu eu (póte) simburele unui omu, care mai tardiu cá in-vetiátu va adaoge la fericirea natiunei sale prin lucrari maretie, cá ostasiu va aperi patri'a contr'a inimiciloru, cá invetiatoriu va desceptá pe cei morti cu spiritulu, cá medicu va preface lacrimile si plangerile dureri in lacremi de multiamita etc. etc. Destulu ca nic: odata nu póte sci o mama, se fia ea de stare catu de josu, ca ce feliu de omu folositoriu póte inca se ésa cu timpu din acel'a, pe care ea ilu póta in pantece. Esem-plele vietii ne invétia din destulu catu de minunate sunt lucrurile Domnului chiaru in destinatiunea ómeniloru. Vediat'a ómenimea inaltindu — se ómeni din coliba pe tronu si altii cadindu de pe tronu in abisulu ticalosíci celei mai vaietabile. Apoi fara de aceea ori-ce mama

pera si crede ci fetulu elu se fia o mu in totu intielesulu cuventului, si chiaru déca acel'a nu va ajunge la inaltimele cele mai mari, póte si are se folosésca totului in ori-ce stare. Dar' déca judecamu, ca totu omulu este faptura, fiu alu lui Ddieu si are d'a fi mosténu imperatiei ceresei? In tóta privinti'a ori-ce mama, candu se afla in stare binecuventata, are se judece seriosu de ce mare insemnata e acea stare a ei si dupa importanti'a lucrului se-i fia si grigea si purtarea ei. Insa cate muieri prin nesocotinti'a loru aducu nefericire bietelor fiintie, inca pan' a nu se nasce!

Voi'a buna si inim'a vesela sunt neaperate muierii in timpul starii binecuventate. Ce nenorocire au de multe ori parinti prin copii inchisi si capritiosi! Si catu de multu influintiéza aici intristatiunea mamei in timpulu, candu póta inca in pántece pe fetulu ei! — Amórea, bunavointi'a, umilinti'a si increderea in Ddieu se fia elementele, in cari se se misce viéti'a binecuventatei. Caci precum este mam'a pruncului fiitoriu, aceea in tocmá se manifesta mai tardiu in viéti'a acestuia, in generalu cá si in specialu. Déca amórea parintiloru in timpulu acest'a e credintiósá si intima, atunci copilulu inca va fi ilaru (veselu), deschisu, si vá luá usioru unu caracteru bunu, tare. Déca mam'a a vorbitu totu numai adevéru, nu se va fi lingusitu, nimenui, va fi acolitu totu felulu de ascunsuri si' fine-tie frapante, atunci acést'a se vá oglindá de buna sama in inim'a curata si loialitatea in cugetulu celu dreptu si nobilu alu copilului. Déca ea va fi purtatu greutatile ei cu inlesnire, va fi avutu o nesuiéla seriósá de a-si pregatí o viétiá placuta si nepatata, atunci acést'a se va aratá in umóru bunu si cugetulu curatu alu copilului.

Mai tardiu intra apoi érasí o era pré insemnata pentru viéti'a pruncului; este nascerea lui, er'a dela care educatiunea incepe a fi publica, vederata, necurmata. Copilulu fiindca vine slabu pe lume, are trebuintia de putere; golu fiindu si lipsitu de tóte, i trebuesce ajutoriu; lipsitu fiindu de precepere si de cuventu, elu are lipsa de cultivare si de educare; mai totu tipetulu copilului este o vóce monitóre pentru parinti, de a-i dá educatiunea de lipsa. Se ne inchipuimu unu copilu nascutu de curendu si totu de odata candu facemu acést'a pre lunga cunoscenti'a si esperinti'a nóstra se luámu in consideratiune si unu principu generalu de educatiune, din combinatiunea acestor'a voru resultá apoi urmatórele:

Unu copilu nascutu decurendu este o fintia ce nu

scie de sine si traesce cá si candu ar' dormí, cu tóte ca elu in acestu tempu dórme tare paçinu. Pe incetu incepe omulu a precepe din schimbarea façiei lui ca ce-i lipsesce, si cele de antaiu sensatiuni a' lui sunt bucuria si dorere, candu i lipsesce ceva scie numai se planga. Ce se tiene de desvoltarea lui, dintr'unu inceputu oserba omulu numai o desvoltare a trupului. Procesulu desvoltarii spiritului e fórte incetu si neoserbabilu, pentru ca elu e cu multu mai debilu decatu cá impresiunile esteriori se póta eserciá de-adereptulu óre-care influintia asupra desvoltarii lui; dar' prin ingrigirea si prosperarea trupului totu de-odata incepe a se desvoltá incetu si proportionatu si spiritulu. Ce se tiene de educatiunea si prosperarea trupului numai unu doctoru esertu póte dá consilii si invetiaturi. Educatiunea copilului in intielesu strinsu se incepe numai in alu doilea anu, si de in ceputu e negativa, va se dica, ea are numai de-a impededá nascerea defectelor, si numai in atatu este positiva in catu ea tientesce acolo, cá pre copilu se-lu aduca mereu la eserciarea binelui; in acestu respectu omulu se se nevoiéscá a face aceea ce a dtsu unu Lacedemoneanu: eu vreu a dedá copilulu meu se se desfeteze de-aceea ce e bunu, si sese scarbésca de ce e rusinatiosu! Deca copilulu se afla mai adese ori totu sub acelesi impresiuni si totu in acelesi ocupatiunii, spiritulu lui nu numai se cultiva, dar' totu de-odata se inderépta si se consolidéza in principiile, manifestatiunile, inclinatiunile si sentiementele sale, cari tóte au o fórte mare influintia si asupra cugetarii, ba chiar' si-asupra intregéi vietii. Tóte prejude-tiele, tote simpatiele, antipatiiele natiunale precum familiare si modrurile de cugetare au sorgentea loru in prim'a educatiune séu dedare (asuefiune). Patriotismulu, superbi'a natiunala, vertutea familiara, gustulu, jubirea de gloria, onóre, si ambitiunea, bunulu si reulu le inradacinéza prin dedare in animile copiiloru parinti si tóti aceia cari iau parte la educatiunea loru. Catu de insemnata este dara dedarea! Niemeier díce ca a educá pe omu va se dica a-lu dedá cá se lucre dupa principii bune. In dedare potenti'a principala este esemplulu, si de-aici cá mai de mare insemnata insemnamu regulele urmatóre: 1. déca vrei se aibi unu copilu bunu, atunci tu insu-ti asiá se fii precumu voiesci se fia copilulu dupa idealulu teu. 2. Despre tóte pe catu e cu potentia, se vorbesci cu copilulu teu prin fapta, si se nu-i vorbesci despre nice unu lucru, ce tu nu-lu poti face. Este de-a-se adauge aici cá subregula: ce poti esecutá prin semne nu trebue s'arati

prin vorbe, si candu cu cuvente domóle poti esecutá ce ai de scopu se nu vorbesci restitu.

Rousseau mai dá urmatorele reguli pentru prim'a educatiune a copilului:

1. Copiiloru trebuie se le lasi se-si intrebuintieze tóte poterile cate i le dá natur'a, si de cari ei nu potu abusá.

2. In ajutoriulu ce i-lu dai totu de un'a se te marginesci singuru la aceea ce este intru adeveru folositoriu, fora de-a dá locu la ceva capricii séu poite nebunesci.

3. Trebuie se le studiezi bine limb'a si semnele lor, ér' in etatea lor, in care inca nu se sciú peface, se poti destinge candu dorescu ceva, ca ce le inspira natur'a séu parerea lor.

Mai incolo viéti'a spiritala a copilului astu-modu se manifestéza catu omulu póte destinge poteri spiritali séu facultati distingibili pr. sentiú, mente, voia etc. candu copilulu a ajunsu pana la acestu punctu, atunci trebuie omulu se puna man'a pe tóte midilocene posibili si amesurate scopului educatiunei si culturai. In desvoltarea omului este o lege fundamentala ca totu de un'a facultatile spiritalu-semntuale se manifestéza mai curundu decatu cele spiritalu-intielesuale, si aceste totu de un'a premergu desvoltarii ratiionali. Dereptu aceea si aici vomu tractá prim'a educatiune a copilului din partea semntuala.

Intrebare: ce trebuie se faci cá pe copilu se-lu poti aduce in dispusetiunea cuvenita a sufletului?

1. Acést'a depende dela portarea mamii in tempulu ingrecarii (improvararii). Deca mam'a a fostu vehementa si patimósa, ah! atunci are copilulu multu se sufere, pana candu devine in o stare liniscita a sufletului.

2. Multu depende dela aceea ca óre caracterele parintieloru contrastéza la olalta séu se unescu; in casulu primu copilulu are de-a se luptá multu cu se-ne insusi si adeseori se turbura si devene vehementu.

3. Se-lu feresci de spaima cu cea mai mare grige, unu copilu care in cei de antaiu 3 ani nu s'a spariatu a mersu tare departe.

4. Se nu lasi pe copii se véda ceva incontra naturei, afara decandu esti astrinsu de impregiurari.

5. Pazesce-lu cu tóta seriositatea se nu vina sub impresiuni pré multe, pré diverse si pré iute urmatórie un'a dupa alt'a.

2. Se dedai pre copilulu a o restrangere, marginire a semntiurilor. De aci se tienu:

bucuria la mancari si beuturi, la vederea de lucruri rare si la suferirea liniscita a dorerei.

3. Inspira-i sentiulu compatimirii si aplecare spre ordine, bunacuvvintia si frumusétia.

4. In ainte de tóte se te nevoiesci a nutri in copilu sentiulu cuscientiei de domnedieu si a cultivá sentiulu moralu si religiosu. Cum? Prin esemplulu teu, alu altor'a, prin invetiaturi din cuventulu si imperati'a lui domnedieu. Multi dicu, aceea n'o potiu; dar' aceea se cugete ca in man'a credintii si ramulu uscatu póte produce frupte. Crede in Cristosu, vorbesce ce credi si iubesc multu, apoi dá totu ce ai, si apoi ti va merge cá veduvei la Sarpatu, si cá veduvei din evangeliu a carei denaru i-o mai placutu lui Cristosu decatu aurulu si tesaurii avutiloru.

Ce se tiene de cultivarea mentii séu a spiritului unui copilu in intielesu strinsu a cuventului suntu a se oserbá urmatóriele:

Noi dícemu ca mintea e cultivata candu are o cunoscentia adevrata despre multe lucruri si le scie folosi spre bine; asia-dara cunoscenti'a lucrurilor este aici nodulu. Inse cunoscenti'a se nasce din sciintia, si sciinti'a provine numai din intuitiune. Cu catu e mai via intuitiunea, cu atatu e mai chiara si sciinti'a, cu atatu e mai fructifera cunoscenti'a in omu in genere si in copilu in specia. Intuitiunea este bas'a si paladiulu a tóta cunoscenti'a, fora intuitiune nu póte esiste nici o cunoscentia, ci numai sunete góle, semi-cultura si chiar' necultura; si cu catu e mai tineru copilulu cu atatu mai vertosu in tóte ce voiesci a-lu face se cunósca trebuie se iai in ajutoriu intuitiunea nemidilocita séu, poti díce, ca se-lu inveti prin esemplu. La contemplatiunea unui lucru trebuie se te nevocesci cá copilulu se cunósca bine semnele lui esentiale si accidentale, figur'a, (form'a) marimea, numerulu, mesur'a, sub cari impregiurari se afla acelu lucru in stare pasiva si sub cari in activa etc.

Intuitivu séu contemplativu este d. e. aritmetic'a candu inveti pe copilu cá tóte marimiile colective se le disólba in unitatile lor si éra se le concentreze séu adune. Intuitivitatea scrisórei séu a invetiarii a scrie costá in representatiunea adevrata a totororu partiloru singuratices si a combinarii lor in litere, de aceea toti invetiatorii cei buni disólbu literele in partile lor constitutive si apoi éra le compunu. La invetiarea intuitiva a cetirii se cere o distingere chiara a totororu sune-teloru ce occuru in vorbire, si combinarea lor in silabe

cuvente, constructiunei si perióde, apoi cunoscerea diverselor elemente de vorbire si aparinti'a lor in vorbire, — ca copilulu se nu cotesca nemicu ce nu precepe, ca mai antaiu se scie insemnarea cuventelor si absolutatea lor, mai in colo usuarca lor, si chiar in modu nemidilocitu, adeca asiá, cá representatiunile se le póta reduce la sentieminte si contemplatiuni ce se templa in viétiá.

Precumu te vei ingrigi de o viéti'a via spirituala a copilului prin intuitiuni, precumu semte copilulu in sine o materia totu mai ampla si o atragere spre cugetare causata prin intuitiune; — pre atata si limb'a lui, care e reprezentantulu viéti'i spirituale, se va desvoltá iute si bine. Dupa tóte aceste are omulu a se ingrigi numai, cá representatiunile, conceptele, impresiunile s. a. ce au intratu in santuariulu spiritului se si remana acolo fipe, va se dica, se se cultive memori'a. Napoleonu dicea: Capulu fora memoria este — o fortarétiá fora garnisóna!

Acést'a nu e cu nepotintia numai déca copilulu e sanetosu la trupu si sufletu. Déca i se inspira sentiemente nobile, déca tóte cunoscintiele si-le castiga prin intuitiune, cu unu cuventu, déca anem'a si spiritulu se cultiva intr'o armonia, atunci de securu totu ce e bunu prin dedare se preface in o proprietate nepierdibila. Copilulu se va desvoltá in unu modu nunumai placutu dar si multu folositoriu.

Unu pedagogu renumitu mai dá urmatóriele regule de educatiune, cari cugetu ca nu voru fi fora interesu a-le adauge aici la capetu.

1. Fa bucuria si desfetare copilului.
2. De tempuriu si in continuo dedá-lu la ocupatiuni serióse.
3. Lasa copilului atat'a libertate catu e cu potintia.
4. Parintii nici odata se nu se turbure asupra copilului micu.
5. Parintii trebue se ferésca pe copilu de faciariá.
6. Pe copilu se nu-lu lasi se iee parte la tóte vorbirile ce se templa in casa, si nice se vorbesci cu alu atatea.

Ordinatiuni.

Copi'a ordinatiunii inaltului Consiliu ung. reg. de locotenintia diu 15. Ianuariu 1862. Nrulu 67343. adresaata catra episcopii g. n. u. a Timisiórni, Baciului si Versietiuului.

Deórece in urmarea disolvarii locotenintiei ces. reg. Serbo-banata, a prefectureloru si pretureloru ces. reg.

scóelele populare g. n. u. ce suntu pe teritoriulu fostului Banatu temisianu si Voivodina serbéscá remasera fara nici o inspectiune; consiliulu acest'a regescu de locotenintia, doriudu a ajutá reulu acest'a ce nu se póte suferi mai departe, — acea normativa, prin carea, inspectiunea si conducerea peste scóelele populare g. n. u. din celelalte parti a le ungariei, s'a fostu incredintiatu inca in 1859. Clerului g. n. u., se va estinde de acuma si peste comitatele Bács, Bodrog, Timisiór'a, Torontalu si Crasiou, aternate, de fostulu teritoriu Serbo-banaticu, — si pentru acést'a, si pana atuncea, panacandu in privinti'a acést'a, se voru dá indrumari mai lamurite, a aflatu cu cale de a se constitui urmatórele regule.

In diecesele Baciului, Timisiórei si Versietiuului, conformu cu exercitiu statátore din celelalte diecese g. n. u., inspectiunea scolara locala si districtuala, anume din privintia cresterii si invetiaturei (pedagogice si didactice) o va primi pe viitoriu preotínea g. n. u. sub inspectiunea respectiviloru episcopi si consistórie si dupa ecést'a, causele ce se referu aci, le va administrá in asiá modu, cá pe lenga tienerea inaintea ochiloru a starii de faci'a pentru respectivele diecese tóte acele se le urmarésca cu atentiunea de lipsa, respective se le aplice, — ce se vede cu scopu pentru infflorirea si redicarea scóeloru populare neunite. —

Din acést'a privintia:

I. Lengá preotulu din comuna, carui se va incredintia inspectiunea scolara, anume din punctulu de vedere a cresterii si a invetiaturei, — se va denumi totu deun'a unu inspectoru civilu de scóla, carele va avé datorintia, a se ingrigi de ordinea din afara a scólei si despre binetienerea edificiului, si móbileloru scólei. —

II. Déca intr'o comuna suntu mai multi preoti neaternati, inspectiunea scolara se se incredintieze aceleia, carele se socotesce a fi mai aptu spre scopulu acest'a.

III. Inspectiunea scolara districtuala, — incátu acést'a s'ar aduce in legatura cu inspectiunea scolara bisericésca — s'ar usiurá fora indoéla, de regula o voru eserce protopopii respectivi; déca inse atare protopopu se va aflá de neaptu, séu trupesce séu sufletesce de acést'a chiamare ponderósa, atunci trebuia de a se denumi de inspectori scolari districtuali unulu din preotii protopopiatului. — Dreptulu de denumire, se lasa episcopulu diecesei, totusi mai nainte de edarea decretulu de denumire, trebuia se se céra aprobarea con-

siliului ces. reg. de locoteninția, și indecretul de denumire se va face provocare la această aprobare. —

IV. Déca protopopiatele de acum aru pretinde o regulare, séu arondamentu mai bunu spre scopulu inspectiunii scolare, jurisdicțiunile diecesane voru asterne locoteninției regesci proiectele de lipsa. —

V. Inspectiunea scolara suprema séu diecesana, o voru eserce episcopii cu consistóriile la olalta.

VI. Organele de inspectiune pentru scólele comunale, și deosebi inspectorii districtuali de scóle, în activitatea loru oficiósa se voru spriginí pana la putinția prin jurisdicțiunile comitatense și cetatiene. —

VII. În fine, episcopii în institutele, ce sustau pentru cultivarea preotiloru, suntu chemati a se îngriji despre invetiarea catichetice și pedagogiei.

Sciri scolastice.

Lipov'a 10. Febr. În 24. Ianuaru s'a ținutu aici unu balu în folosulu scolei romane din locu. Venitul curatu este 114 fi. v. a. pentru acarui manipulare s'au alesu unu comitetu de 7 membri: dd: Georgiu Fogarasianu cá presedinte, Ioane Tieranu protopopu, Stefanu Antonoviciu și Nicolau Sierbanu neguțiatori, Georgiu de Ratiu și Nicolau Mateiu manufactori, Ioane M. Marianescu agricultor — În siedinți'a în care s'au alesu acesti membri propune d. Georgiu Cojocariu cá se s'alega unu patronu pentru scól'a romana costatória din 3 clase, care propunere se și primi și se alese ca patronu Maiestatea sa Imperatulu. Serbii cari în acestu opidu se afla în minoritate, înca cu 4 ani înainte de ast'a alesese de patronu alu clasei prime, care ei o numescu serbésca pe santulu Sáva. Noi ne miramu ca ce au Serbii cu scólele nóstre și ce au și cu fundulu nostru!

mai multi romani zelosi.

Romani'a. Despre tulburarile din Iasi »Romanulu« ne aduce urmatórele dóue corespondentie:

Iasi, 18. Ianuaru 1862.

Epoc'a nóstra cea nóua se inaugura fórtu reu. Dupa cumu sciti s'a destituitu trei profesori, fara nici o judecata a consiliului scolariu.

Dóue-dieci și optu profesori s'au demisionatu neavindu nici cea mai mica garantia.

Colegiulu este în revólta. elevii s'au improtivitu armatei care n'a avutu nici unu efectu.

În urma d. Ministru Cantacozino și-a resbunatu în protiva pensionatului de fete care a voit se dea afara

pe Directricea straina intrusa arbitrariu de d. Cantacozino. Mai multe fete sermane suntu date afara cu fórtia brutale. Ve espunu faptele cele energice ce întrebuintieza d. Ministru ca se-si ajunga scopulu séu de a inchide scólele; pe mane cunoscondu rezultatulu de la Colegiu, care e incongiuratu, în acestu momentu, de armata, vi-lu voi comenicá îndata.

Iasi, 19. Ianuaru 1862.

Din nenorocire, séu din norocire, póte, nu te potu însciințiá acumu de o data din vechi'a nóstra capitale, de catu de nisce fapte meprisabili, scandalóse, barbare, în fine nisce fapte ostili, cari desi și au chiamatu memori'a loru, cetatiani nu-si amintescu timpulu candu s'aru fi petrecutu pe la noi asemeni scene înjositórie.

Se parea ca inemiculu cucerindu Iasii și-au respanditu ostrile sale pe tóte stratele pentru a ținé în umilitia pe biruitu. Jandarmeria, calarine, pedestrime, politica, totul era pe picioru de resbuare, gata a strivi pe inemicii ce i-au incalcatu. Unu strainu ce nu scia caus'a ar' fi disu ca asta natiune și-au concentratu tóte puterile armatei acompaniate de unu popuru numerosu, spre a savirsi unu faptu vrednicu de o gloria, care se remana pentru eternitate în analile tierei. Da! ea va remané însa în sensulu opusu.

Dar' rezultatulu au demustratu ca asta ostire inarmata, a fostu menita a face resbelu cu pruncii, cu junii, scolari, în sfarsitu cu generatiunea viitória a Romaniloru în care patri'a are o sperantia de progresu. Unu momentu s'a vediatu Academi'a, asediata și totu de o data capitulandu la piciórele Ministrului de Culte, domnulu cnezu Cantacuzino.

Chiaru însuși strainii priviau c'unu simțiu de mila, c'o anima sdrobita la bietii studinti ajunsii la defaimatóri'a deridere a mesurorulu ostili întreprinse de Guvernu.

Eata circumstanti'a acestei rusinóse intimplari, de și nu suntu în positiune a ve esplicá ad-literam tóte espresiunile eleviloru, a fetitelor interne, a ministriloru și a functionariloru complici în acest'a cestiune.

Dupa departarea direptoriului Petrescu de la Internatu, a profesoriloru Columbu și Marzescu, domni profesori Stratu, Emilianu, Calinescu, Ionescu (redactoriulu Tribunei), Alesandrescu (fostulu direptoriu la departamentulu de culte), Cleminte, Pangrate, doi frati Rízniceii și Codrianu au datu demisiune motivata. Ministeriulu de Culte, voindu, prin delegatulu seu Fana a statornicí pe scólu Directoru preotulu Ionescu, studintii nu Pau priimitu dicanda domnului Fanasu se ésa afara.

Acest'a, camu inspaimintatu de murmurile baetiloru, a parasitu institutul pentru a referi Ministrului seu. Ministrulu infuriatu s'a dusu la Academia, unde dupa cate-va preschimbari de vorbe dintre cari n'a lipsitu cuventulu de strainu, de grecu, de fanariotu, ca trebuie se-si tocmésca unu talmaciu spre a le esplicá in limb'a romana ceea ce voesce a le spune; ca au intratu intr'uuu locu sacru fondatu de strabunii loru, ce trebuie respectatu de unu catiaonu, esc. Ministrulu s'a retrasu in strigarile de esi afara. Aga orasiului, pe care nu l'au priimitu studintii de catu fara sabia, a esitu érasj scurtu. Evenimentele datéza de la 16. Ianuariu séra. La 17, domnulu Ministru desperatu s'a presintatu la Academia cu gendarméri'a, a voitu prin fórtia a-le impune pe Ionescu, insa vediendu impotrivirea, alérm'a si tapagiulu redicatu din partea eleviloru, le-au datu parola ca le va indepliní cererile prin reinstituirea vechiloru profesori. Consecinti'a dovedi insa, ca asta paruta impaciuire au fagaduit'o din cauza ca nu se socotiá in putere de-a birui pe revoltanti, precumu i numiá. Cu tóte acéstea, studintii, razimati in parol'a ministeriale, s'au linisicitu si au esitu, cei mai mari, din internatu, séu pentru a se preamblá prin tergu, séu pentru interesele loru.

Indata in absinti'a acestor'a, cavaleri'a au incongiuratu Academi'a. Copii din intru inspaimintati de viuetulu din afara s'au baricadatu cu mese, scaune, catedre si alte obiecte. Gendarmii au inceputu a stricá usiele, atunci elevii ingrozindu-se si mai tare au spartu ferestrele, s'au suitu pe ele si strigau ajutoru la poporu. In minutele acelea s'au aratatu pomparii, au aruncatu cu tulumbele apa pe ferestre, i manipulau astu-feliu, incatu copii strimtorati de-o parte de apa rece ce i murá, pe de alt'a de deramarea usieloru, au inoitu cererile de ajutoriu, indicandu o usia de feru la poporu ca s' o strice spre a puté scapá. Parte din cetatiani, alergandu in adeveru cu topóra au sfaramatu usi'a prin care s'au pututu stracurá cati-va baieti, pana candu Politi'a, prindindu de veste au pusu sentinele.

Studintii ce esisera mai nainte, cu alti cameradi ce s'au pututu aduná si cu acei ce se stracurasera prin usi'a secreta, formandu unu No cá de 300 sau 400 s'a dusu acasa la ministrulu de interne pe candu se petrecea in academia acea scena demoralisata si uritiósa. Respondíndu-li-se ca CC. Iancusioru n'a venitu de la cancelaria, trup'a congiurata de cate-va mii de ómeni s'a indreptatu spre palatu. In dreptulu lui Leiba Cana au intilnitu pe domnulu ministru Canta, s'au urcatu

cativa elevi in trasura-i, i-au cam datu cu degitele pe la ochi, si au cerutu se le restabilésca pe fostii profesori. Dumniului vadíndu-se singuru in midfloculu drumului si a unei multimi númerose, lipsitu de militia, careia, fiindu prevenitu de acasa de demonstratiunea studintiloru, i ordinase a veni in urma-i, au fostu nevoitu a le dá parol'a de onóre ca dorintiele loru legiuite voru fi executate. Unulu din elevi i díse: „Ni s'a mai datu o parola de onóre de catre unu ministru si au remasu minciunósa, cauta, domnule, sa nu fia si a dumitale asiá.“ Dar' candu ministrulu diari ca puterea aráata lu urmaresce, adause, miscandu-se cu trasura: „Cautati-va domniloru de nevoia, caci guvernulu va luá masure pentru bun'a ordine.“

Militi'a, studintii, poporulu au continuatu spre academia, stratele erau ticsite, isbiturile se indesau. Polití'a, spre a imprastiá adunarea ce se mariá neincetatu, au alergatu la ajutoriulu militiei, insa fara vre unu succesu.

In ásta amestecatura, tapagiu, recnete, serpuiture (fluiarari) ale cetatianiloru de ici colo, apararile eleviloru de a nu cadé in manele soldatiloru, s'au vediutu cati-va ómeni si studinti sangerati. Baionete si vergi de pusce indoite la studinti. Turcutilu au tienutu in asiá positiune de la 4 óre pana la 7 séra in 18. Actulu celu din urma se lini cu arestarea profesoriului Chirnitzkii si patru séu siése elevi.

Astadi in 19. Ianuariu s'au strinsu éra o adunare númeroasa de poporu in pregiurulu academiei, dar' nici o misicare s'a facutu.

Acumu trecu la o alta scena mai frumósa: revolutiunea feteloru studinti dela scól'a de fete centrale.

Ele au intratu in corpore in camer'a directricei, au pretinsu se ésa in momentu afara din institutu si se nu e mai vedea pe acolo. Directricea au cerutu termenul de o óra pentru a se mutá, in care timpu au insciinatatu pe ministeriu.

Nu tardiu s'a presintatu domnulu directoru Boianu, aga politiaiu si gendarmi. Tóta desbaterea a remasu vana. La intrebarea unui politiaiu ce e de facutu, directoriulu respunse: „ce se facemu cu asia fetitie frumosiele? . . .“

In astu intervale sosi si ministrulu. La ingrozirea sa ca va inchide institutul, déca nu se voru linisci si nu se voru supune ordiniloru guvernului, l'au intinpinatu fórtie logicu trei eleve si mai alesu domnisiór'a Columbu (nepóta profesoriului Columbu), c'amu in aceste cuvinte: „suntemu fiice de romanu si nu

vomu primii directrice pe o litfa straina. Ca elu ca grecu, ca fanariotu, nu simpte romanesc, etc.“ La intrebarea ministrului, cine i-au dictatu asemenea cuvinte, ea response: „Laptele romanu ce am suptu de la maica mea.“

Scen'a s'a inchiatu cu departarea din internatu a domnisiorei Columbu si altoru fete.

Scene private s'au intemplat mai multe, daru necunoscandu-le bine, vá potu insemne doue: Pe comisariulu Andrasiu l'au tieselatu binisioru studintii. A 2-a pe la 9 óre nóptea spre 19 s'au vadiutu o fetitia cá de 11 ani descultia, plangandu, c'o boccea in mana, fugindu despre institutu. Nu sciu au desertatu singura din scóla, ori s'a alungatu de directrice dupa ce au triumfatu.

Se díce ca academi'a s'a inchisu pana dupa Pasti.

Suntemu reu, reu de totu. Lumea striga s'o scapati de ómeni actuali ai guvernului. Abusuri, talharii se audu in tóte partile. Ómenii trecutului se renduiescu in functiuni.

Varietati.

Anecdote scolastice. Unu invetiatoriu intrebá pe unulu din scolarii sei, carele erá tare grasu, in sa nu invetiá nimic'a, ca cum póte elu a se ingrasiá in trupu asiá de tare si ce e caus'a de nu se póte ingrasiá si la minte? Copilulu i response: „Caus'a ca me ingrasiu in trupu si la minte nu este, ca trupulu meu, lu chranesce Dumnedieu, éra mintea mea o hransesce D. invetiatoriu.“

— Pecandu unu Consiliariu de scóle din sistem'a trecuta se aflá intr'o scóla satésca si esaminá pe invetiatoriu din metodulu practicu, invetiatoriulu dete la unu scolariu urmatoriulu esemplu de aritmetica: „Eu cá invetiatoriu am o léfa anuala de 80 fi. si sum tata la 5 copii, catu se vine pe dí de fiacare persóna a familiei mele?“ — Dupa-ce copilulu scóse rezultatulu celu micu invetiatoriulu se întórse catra Consiliariu si-i díse: „Ilustrisime, adu-ti aminte si de mine candu vei merge in imperati'a Ta!“

Margaritare. Fâ- ceea-ce mirita respata, in sa nu o cere nici-decum.

M. Claudiu.

— Se iai bine aminte cum apuci ros'a, pentrucá se nu-i simti ghimpii.

Lafontaine.

— Intru tóte se afla o cale de midilocu; mintea anetósá o afla usjoru, patim'a niciodata.

Zsokke.

— Nimicu nu este casu; tóte sunt proba, séu pedépsa, séu respata séu prevedere.

Voltaire.

— Curagiosului si nepregetatoriului tóte i sunt cu putintia.

Walter Scott.

— Numai junéli'a este timpulu deplinei amagiri.

Voltaire.

— Cei mai multi ómeni nu sciu se vrea, desí acést'a este singurulu modu de a infintiá nu nmai lucrurile mari, ci si cele mici.

Madam'a Necker.

— Natur'a infaiosiéza necontenitu o scóla, in care dá omenirei invetiaturi mantuitóre, si cea d'antâiu este intrebuintiarea timpului. Timpurile se premenescu cu cea mai mare orenduiéla, si fiacare are lucrurile sale. Ér noi, carii in tóte serile murimu si pe tóta dimneti'a ne nascemu, si pentru cari o óra este o viétia intréga si osebita, noi, fiintie de unu minutu, nu voimu se cunóscemu acésta osebite, ci amestecamu dío'a de astadi cu cele trecute. Dar' precum nu ne putemu scaldá de dóue ori intr'a-ceedasi apa a unui riu, asemene nu ne desceptámu de dóue ori intr'aceesi viétia: riulu si viétia curgu si se schimba neincetatu far' de a fi bagate in sema.

— Cu tóte ca indestu le au gânditu si au vorbitu filosofii asup'r'a pretiului si intrebuintiarii timpului, totusi catu de rara este fiinti'a, care scie se pretiuésca o óra si se o silésca ai dá cuviintiosulu fruptu! S'a aflatu in sa unu Imperatu, care a strigatu pe scaunulu seu: „Am pierdutu o dí!“ Unu asemene barbatu si nefiindu imperatu, ar' fi fostu corón'a omenirei si demnu a imperati asupra-i.

— Timpulu vine sub form'a unui betránu obositu, care abiá se terasce; aripile sale sunt ascunse, inapoi; noi credemu ca ne ascépta dile senine si fericite, — dar' deodata cum ne ajunge, le intinde, sbóra, si se departa de noi! In-darnu-lu: strigamu; omulu uimitu lu-iá dupa urma si lu-chiama cu strigarile sale si blestema a sa iutíme.

— Bun'a intrebuintiare a timpului ne aduce placeri, ér' perderea ei intristare si dureri. Vindecarea tréndavirei este deprinderea. Se nu luámu nici-odata nelucrarea dreptu odihna. Lucrulu este mangaerea si ornameatulu vietii. Celu-ce nu se dominéza de nici unu feliu de grige, este nevoitu se-si plesmúiesca vre-o ocupatiune sub pedépsa de a fi nenorocitu. Sufetulu se bucura numai candu se deprinde la cugetari folosítóre si din contra simte chinurile cele mai nesuferite, candu se dá cu totulul lenevirei.

Felurimi. Despre virsta arburilor aflăm ca Cerdrii cei mai bețrâni ai Libanului, din cari mai existe anca optu au o virsta de 800 de ani. Cipresele de la Montezuma in Messicu, cari in anulu 1832 aveau o circumferinția de 36 pitióre, trebue se fia dupa parerea domnului Decardole in virsta de 4 pana la 6000 ani. Si lēnga Constantinopole la Bujucdere, a esistatu anca in anulu 1835 unu platanu d'o inaltīme de 90 si d'o grosīme de 50 pitióre, care a trebuitu se fia celu puçinu in versta de 4000 ani.

— Dupa calculele statistice se 'ntimpla in Franci'a pe tōta dīu'a de la 10 pana la 11 sinucideri, adica pe anu 3899; celu puçinu acēst'a este cif'r'a anului trecut, sinuciderile s'au impartitu in 842 femei si 3057 barbati. Cele mai multe sinucideri s'au intimplatu in period'a virstei intre 40 si 60 de ani si 'n lunile de primavēra si vēra, adica in lunele Aprīhe, Maiu, Iuniu si Iuliu. Midilōcele cele mai obicinuite a-si luā viētia suntu in Franci'a inecarea si spindurarea, din suma totale a sinucideriloru, 2833 au peritu prin aceste doue midilōce.

— Intru'n'a din espositiunile trecute de Parisu s'a aflatu de cea mai buna si este astadi cea mai intrebuintiata negrēla in Franci'a compusatur'a urmatōre, de care invetiatorii nostri inca se vor putē folosi multu. Luāmu adica

- 50 grame gumī arabicum,
- 50 " vitriolu martiaru (Eisenvitriol)
- 70 " gogōsie pentru 2 pundi de apa.

Zdrobimu mai antaiu gogōsiele, le fierbemu in $1 \frac{1}{8}$ copu de apa, fluiditatea o strecuramu apoi, bagamu in ea mai antaiu gumī arabicu topitu si in urma vitriolulu martiaru.

- 50 grame = $\frac{1}{10}$ pundu
- 70 " = $\frac{7}{100}$ "

G a n d i r i .

Gandiri suave, ce alta data
In aurora me leganati,
Si fruntea-mi prunca incununata
Cu dulci ilusii o luminati! —
Ah! unde, unde mai sunteti ore?
Că frundi'a 'n tōmna voi m'ati lasatu
Gandiri de mōrte intristatōre
In sinu-mi tineru s'au asediatu.
Cu a mea harpa, copila inca,
Eu plangu, că cobeza tiepându pe stanca

In nēgr'a nēpte la tristu momentu;
Caci tata, muma, surori iubite,
Amici, sperantie abiā 'nflorite,
S'au dusu! . . . sum singuru pe astu pamentu.

H. Grandea.

Literatura.

Unu ramu a' literaturēi romane, care romanii dincōce de Carpati pan' acumu nu l'au reprezentatu, ēta ca acumu suntu fericiti a-lu reprezentā prin unu opu de mare insemnatate pentru totu sufletulu romanu. Din **poesile** renumitului poetu A. Muresianu vedemu esite in Brasiovu la Ioane Gōtt in numeru aprōpe de 70. Catu amu doritu noi acēst'a! si cata e astadi bucuriā nōstra! Lirei acestui poetu care la primele ei sunete a rapitu anemele totororū romaniloru, cene va fi acelu romanu din Dunare pan' la Tisa si Carpati care se nu-idee locu in clenodiile lui cele mai scumpe. Sublimitatea ideiloru, dulcētia impreanata cu grandōrea care caracterisēza pre acestu poetu, puritatea neafectata a limbei ce-lu inaltia preste toti cei alalti poeti ai romanimii, si in urma direptiunea ce a luat'o in paradisulu poesii, suntu totu atatea momente cari lu recomandā adi totu sufletulu romanu, si-lu voru recomandā in tōte tempurile. Publiculu romanu va scī profitā de ocaziune, că se scōta catu mai curendu si cele alalte margaritare din pulpitulu acestui poetu.

Opulu este intr'unu tomu, pretiulu numai 1 fi. 20 cr. v. a. Se pōte trage de-adereptulu dela autoru sēu dela redactiunea Gazetei de Transilvania.

 Numeri dela inceputulu anului curinte mai sunt; asiā abonare se mai pōte face la „Amiculu Scōlei“ fara de scadere, caci Nrii se voru tramite dela inceputu toti.

Respunsuri.

B. C. — Hatiegn. Intre cei trei abonati, pe cari avusi bunatate a ni-i tramite nu se cuprinde si D. N. B., pentru care s'a facutu reclamare, prin urmare noi n'amu primitu pentru acelu Domnu pretiulu abonamentulu. Faceti cercetare la posta.

P. C. — Pest'a. Adres'a s'a indreptatu; insa D. Ned. nu e abonatu.